

משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים
חוסן חברתי לישראל

صندوق شاليم، لتطوير الخدمات
للرادي المحدودة العقلية
التطويرية في السلطات المحلية
The Shalem Fund
for Development of Services for People with
Intellectual Disabilities in the Local Councils
פיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית
התפתחותית ברשויות המקומיות

מיזם מחקר בתי אב בהם מתגורר ילד או בוגר עם מוגבלות שכלית התפתחותית

כנס ידע שלם 2
ליוני 2018

ד"ר איילת גור

- הרקע למחקר

- מדוע חשוב לחקור ולמדוד את ההשפעה על המשפחה?

- ממצאי מחקר בתי אב בישראל

- המלצות למדיניות ולמחקרי המשך

”המדינות שהן צדדים לאמנה משוכנעות שהמשפחה היא
היחידה הטבעית והבסיסית של החברה ושהיא זכאית
להגנה של החברה והמדינה, ושעל אנשים עם מוגבלויות
ובני משפחותיהם לקבל את ההגנה והסיוע הדרושים כדי
לאפשר למשפחות לתרום להנאה מלאה ושווה של אנשים
עם מוגבלויות מזכויות”

(אמנת האו"ם בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות : מבוא, סעיף כ"ד)

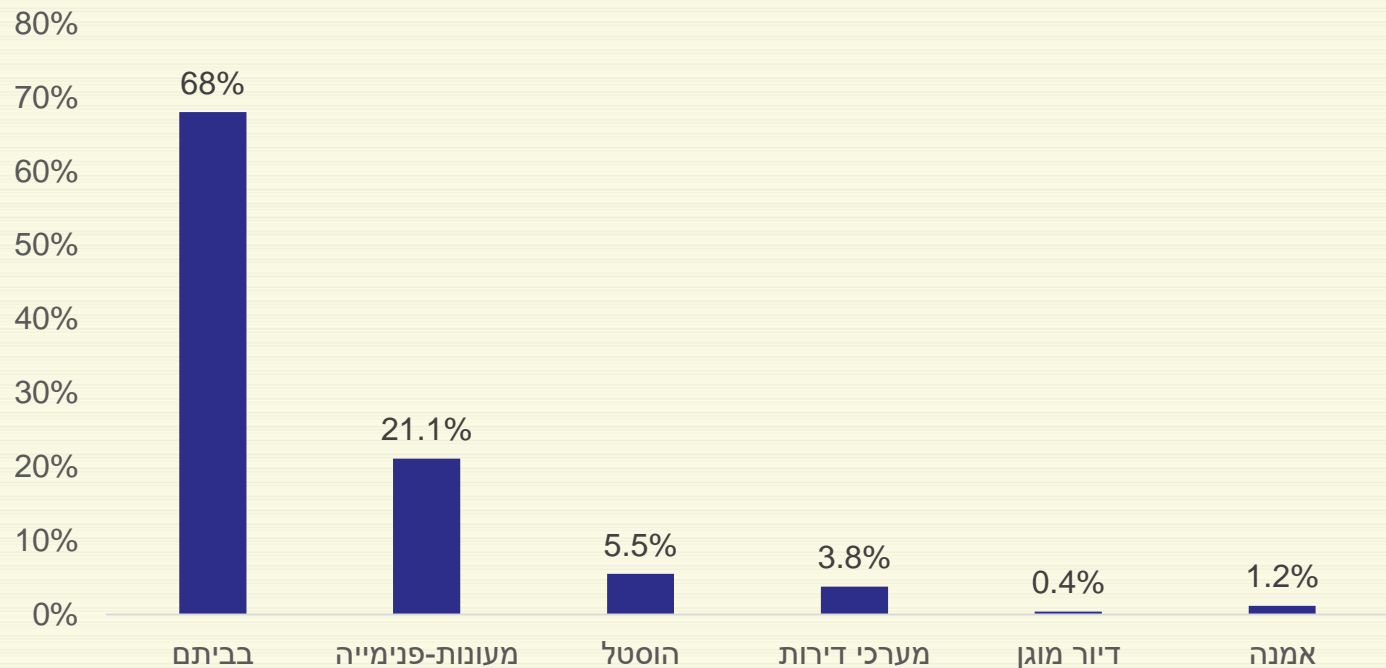

- הטיפול בילדים עם מוגבלויות צריך לפנות לצרכים הפיזיים, ההתפתחותיים, החברתיים והנפשיים.
- טיפול מיטבי ניתן במסגרת הסביבה המשפחתית של האדם עם המוגבלות.

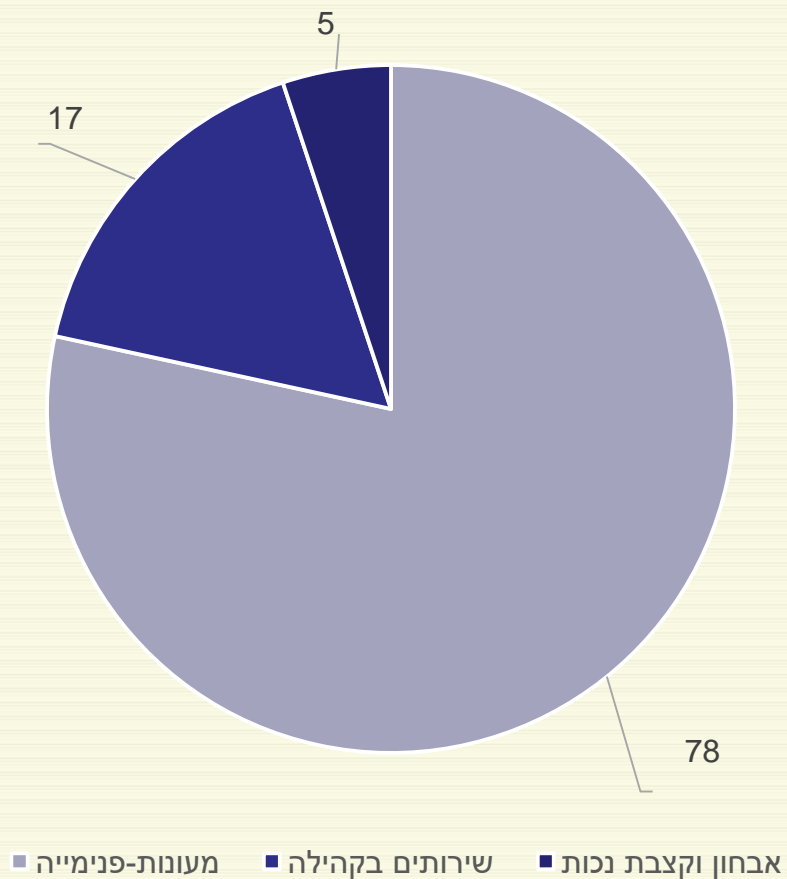
אנשים עם מוגבלות שכלית- התפתחותית בישראל

- 34,683 אנשים עם מוגבלות שכלית- התפתחותית בישראל מוכרים במחלקות לשירותים חברתיים
- מדיניות המגדירה העדפה ברורה למגורים בתא המשפחתי

אנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית בישראל

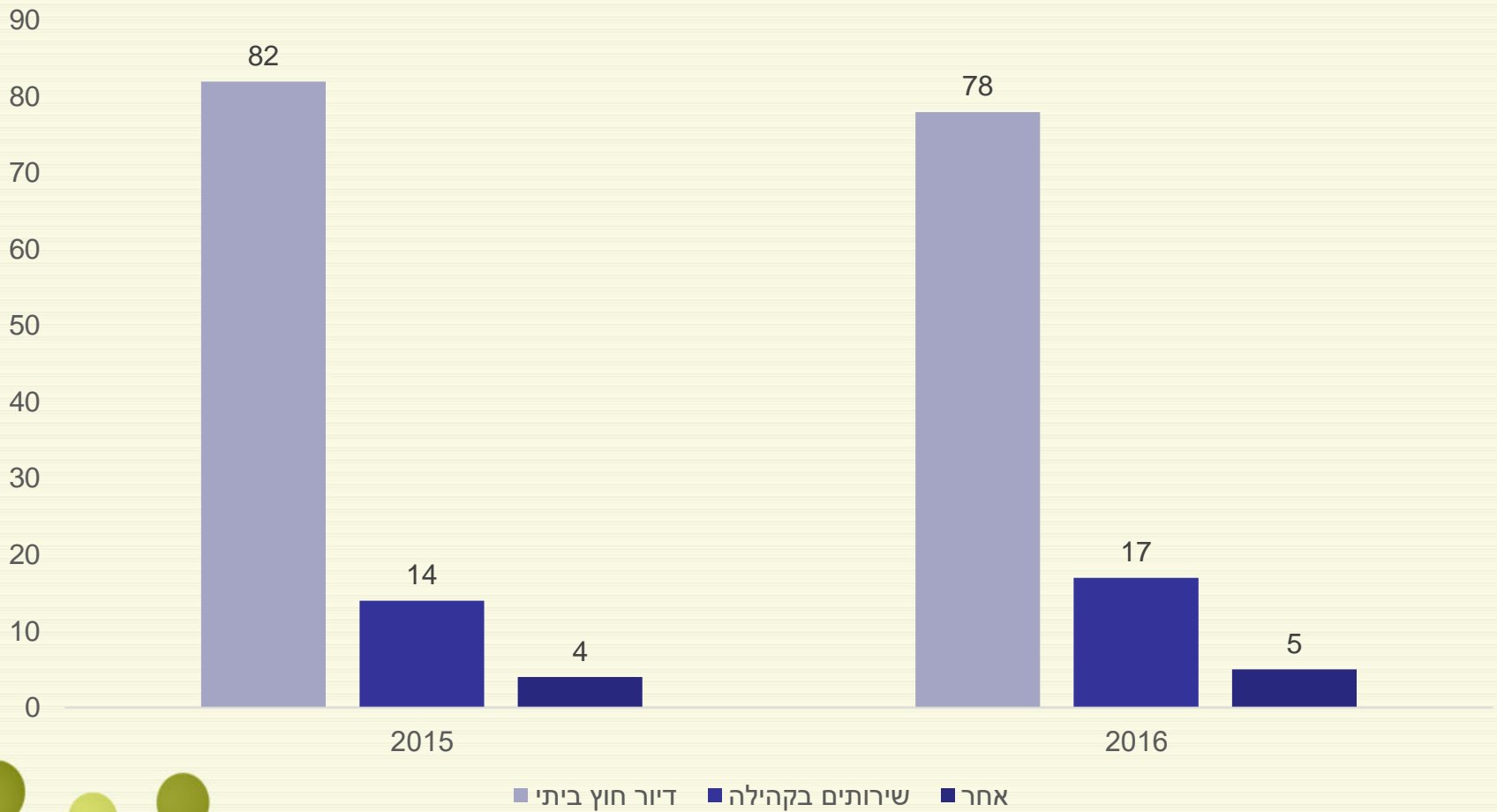
תקציב האגף

(סקירת השירותים החברתיים, 2016)

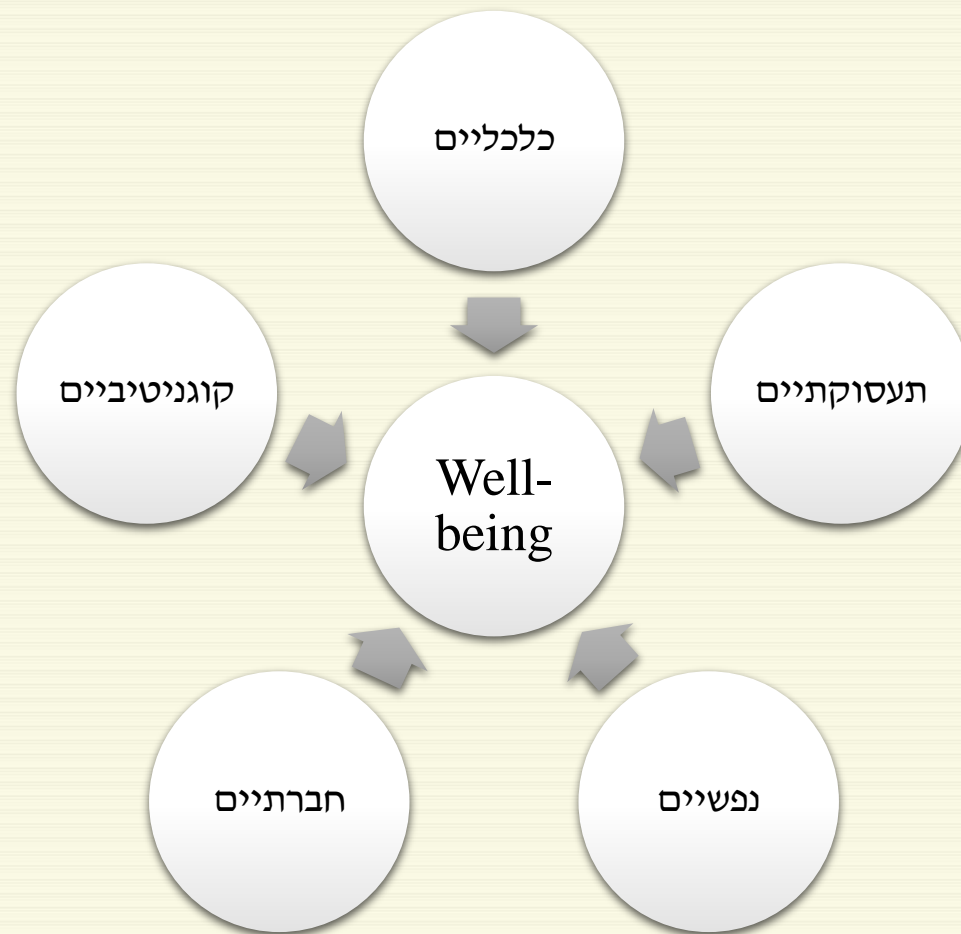
תקציב האגף ב-% לפי שנים

(סקירת השירותים החברתיים, 2016)

השפעת מוגבלות שכלית-התפתחותית של ילד/ה על היבטים בחיי המשפחה

חשיבות הערכת צרכים של משפחות

- מדיניות / התערבויות מבוססות ראיות
- הערכה שוטפת
- פערים בין מדינות
- מדיניות תומכת ומשמרת משפחות מבוססת על מחקרי בתי האב

משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים
חוסן חברתי לישראל

מחקר בתי אב בישראל

מטרות:

1. כלי מחקר

2. מדגם לאומי

3. ניתוח היבטים בחיי המשפחה

4. הצגת פרופילים של בתי אב שונים

5. ניסוח המלצות למדיניות כלפי משפחות

שילם

صندوق شاليم، لتطوير الخدمات
للأفراد ذوي الإعاقة العقلية
التطويرية في السلطات المحلية
The Shalem Fund
for Development of Services for People with
Intellectual Disabilities in the Local Councils
פיתוח שירותים לאדם עם מוגבלות שכלית
התפתחותית ברשויות המקומיות

אוניברסיטת חיפה
University of Haifa

جامعة حيفا

משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים
חוסן חברתי לישראל

מחקר בתי אב בישראל

- כלי המחקר

- פרטים אישיים של הילד/ה עם המוגבלות
- פרטים אישיים של המטפל העיקרי
- הרכב בית האב
- מצב כלכלי
- הוצאות
- נכסים, חסכון, הלוואות
- תמיכה
- דחק
- פנאי
- השתתפות חברתית
- שירותים, קצבאות, הטבות
- Well-being

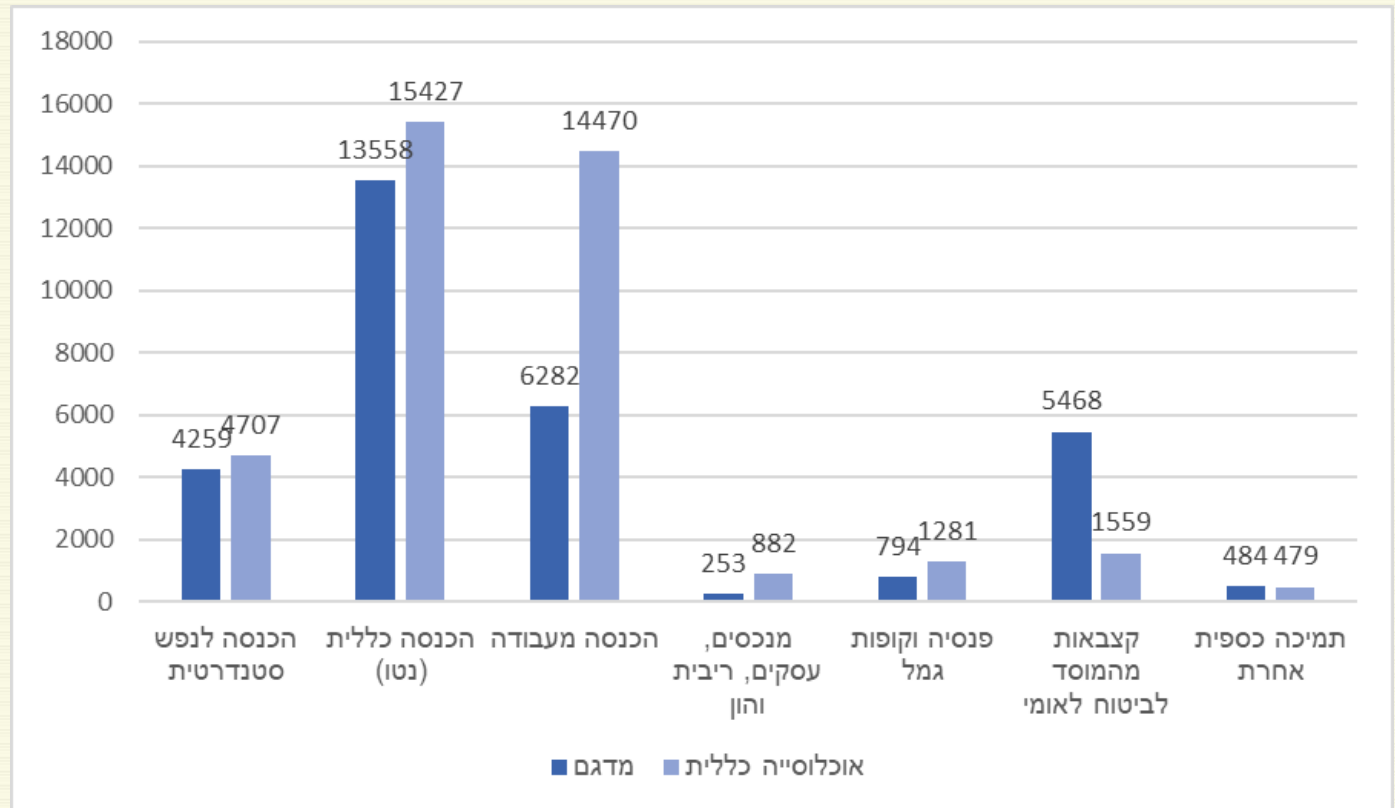
מתודולוגיה

- 301 בתי אב
- המשתתפים הינם הורים לילד עם מוגבלות שכלית-
התפתחותית
- גיוס נבדקים באמצעות המע"שים ומעונות היום
- שימוש בכלים המאפשרים השוואה לאוכלוסייה ללא
מוגבלות

הכנסות

- ממוצע ההכנסות (נטו) הוא 13,558 ₪ לעומת 15,427 ₪ באוכלוסייה
- אחוז הקצבאות מתוך ההכנסות - 40% (10% באוכלוסייה הכללית)

הוצאות

- ממוצע ההוצאה הכללית למשק הבית (נטו) -12,691 ₪, דומה לזה באוכלוסייה הכללית
- ההוצאות הייעודיות עבור הילד עם המוגבלות גבוהות במיוחד בתחום הרפואי ובתחומי הטיפול וההשגחה

נכסים וחובות

- מרבית המשתתפים הם בעלי בית או דירה (79%), אחוז גבוה בהשוואה לאוכלוסייה הכללית (67%)
- כעשירית מהם בעלי עסק או משק ומקצתם (כ-5%) בעלי נכס מניב להשקעה
- שיעור בעלי המשכנתא בקרב בתי האב במדגם דומה לשיעור באוכלוסייה הכללית (29%).
- אחוז נוטלי ההלוואות בקרב הנשאלים (41%) הינו גבוה יותר מאשר באוכלוסייה הכללית (33%)

חיסכון והתמודדות עם הוצאה בלתי צפויה

- חיסכון

– 37% דיווחו שביכולתם לחסוך (סכום ממוצע 2,177 ₪)

– 43% אינם יכולים לחסוך

– חמישית דיווחו שחובם בבנק גדל מידי חודש

חיסכון והתמודדות עם הוצאה בלתי צפויה

- התמודדות עם הוצאה בלתי צפויה

— 52% דיווחו שיוכלו להשיג את הסכום די בקלות

— 15% דיווחו שיהיה להם קשה לגייס את הסכום, אך הם יצליחו

— 20% מתלבטים

— 10% לא יצליחו להשיג את הסכום

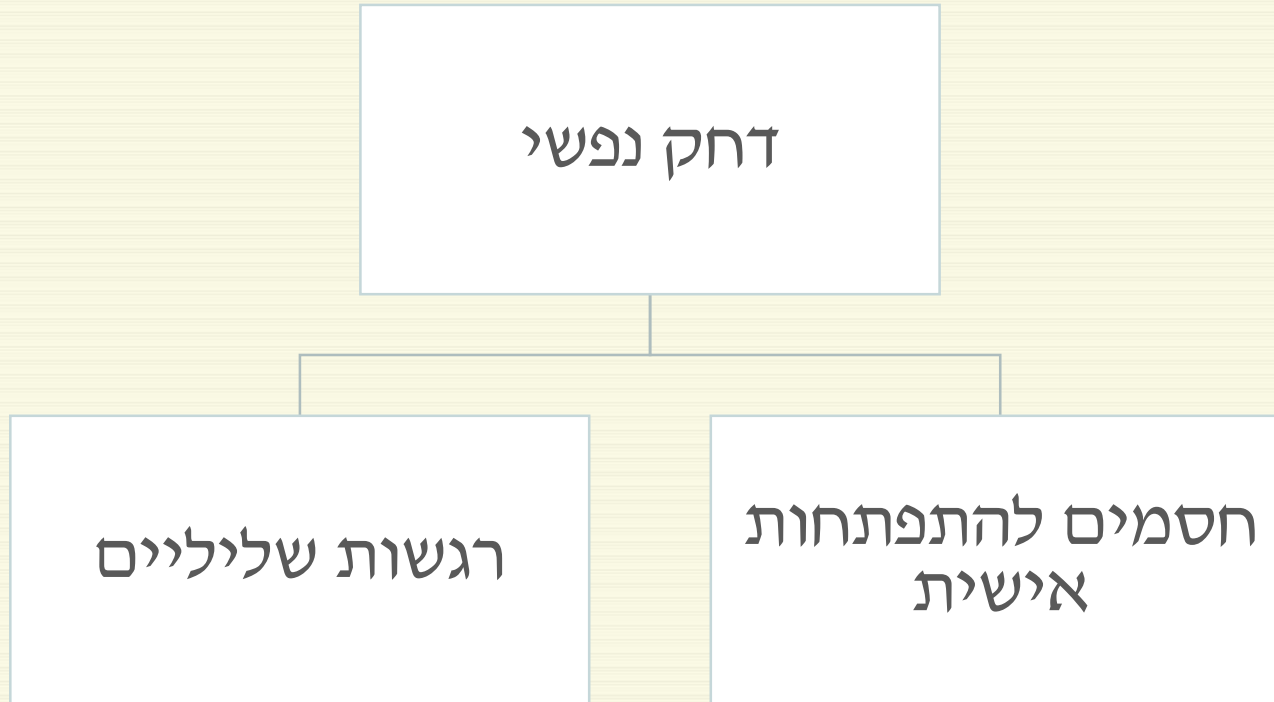

תמיכה ממשפחה, חברים ועמותות

- מיעוט מקורות תמיכה כספית.
- 62% ציינו שאין להם בני משפחה וחברים שיכולים לסייע להם.

דחק נפשי

דחק נפשי

- בני משפחתם נאלצו לוותר על דברים רבים (81.9%)
- הם עצמם נדרשו לוותר על דברים רבים שרצו לעשות בחייהם (82.7%)
- הדרישות המתמשכות בטיפול בילד עם המוגבלות הגבילו את התפתחותם האישית (שני שלישי)

דחק נפשי

58% חשים כי הטיפול בילד עם המוגבלות מעיק עליהם

מבחינה רגשית

כשני שליש מרגישים עצובים כשהם חושבים ילדם

כמעט 60% חשים דאגה תמידית

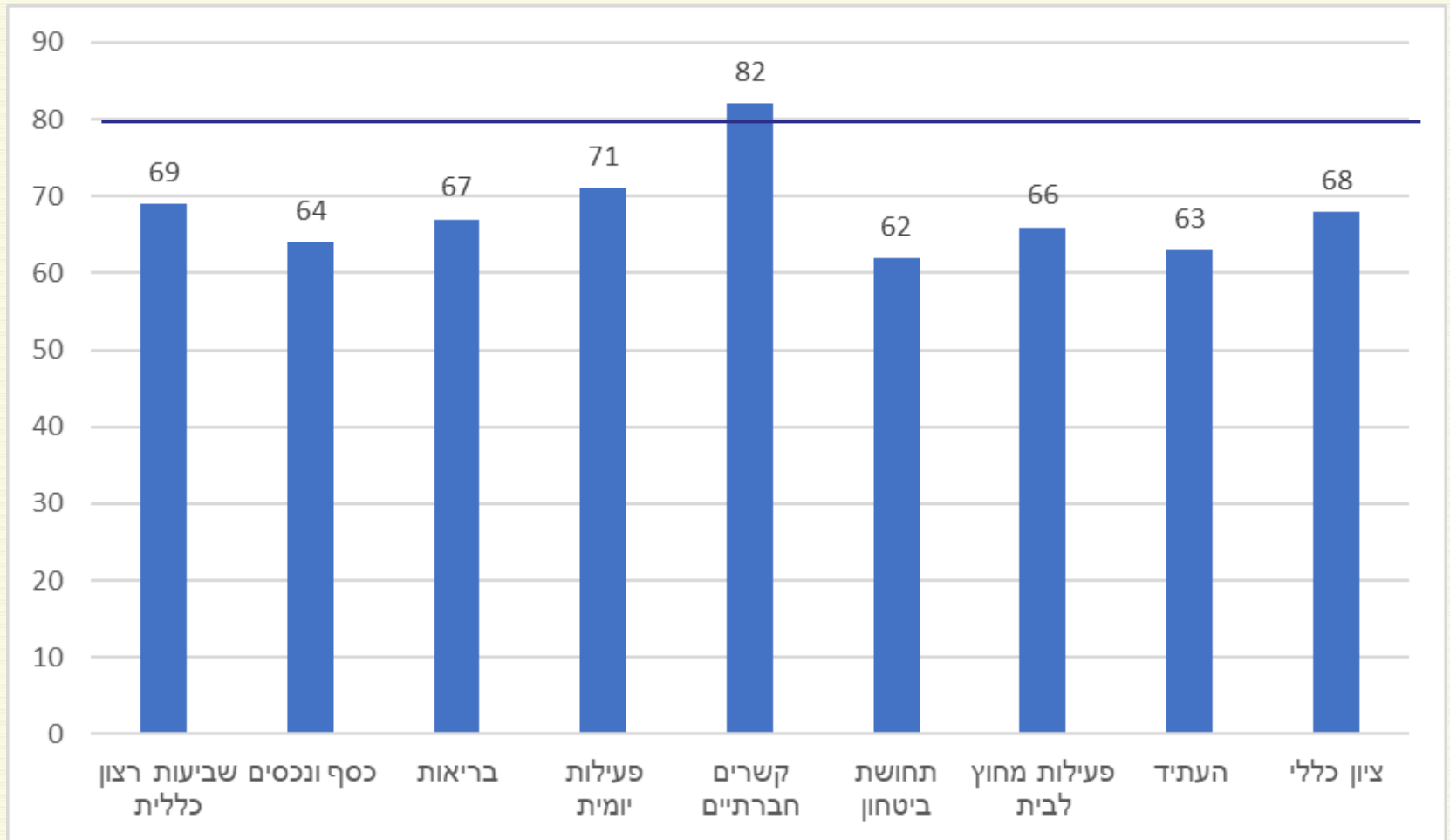

השתתפות חברתית של ההורים

- 30% לא יצאו מביתם ביום אתמול, שיעור גבוה לאוכלוסייה הכללית (8.7%)
- 75% יוצאים פחות מפעם בחודש לאירועים חברתיים ומוסדות תרבות ולוקחים חלק מפעילות חברתית בקהילותיהם
- שליש מהם יוצאים פחות מפעם בחודש למקומות פתוחים ולוקחים חלק בפעילויות שעות פנאי

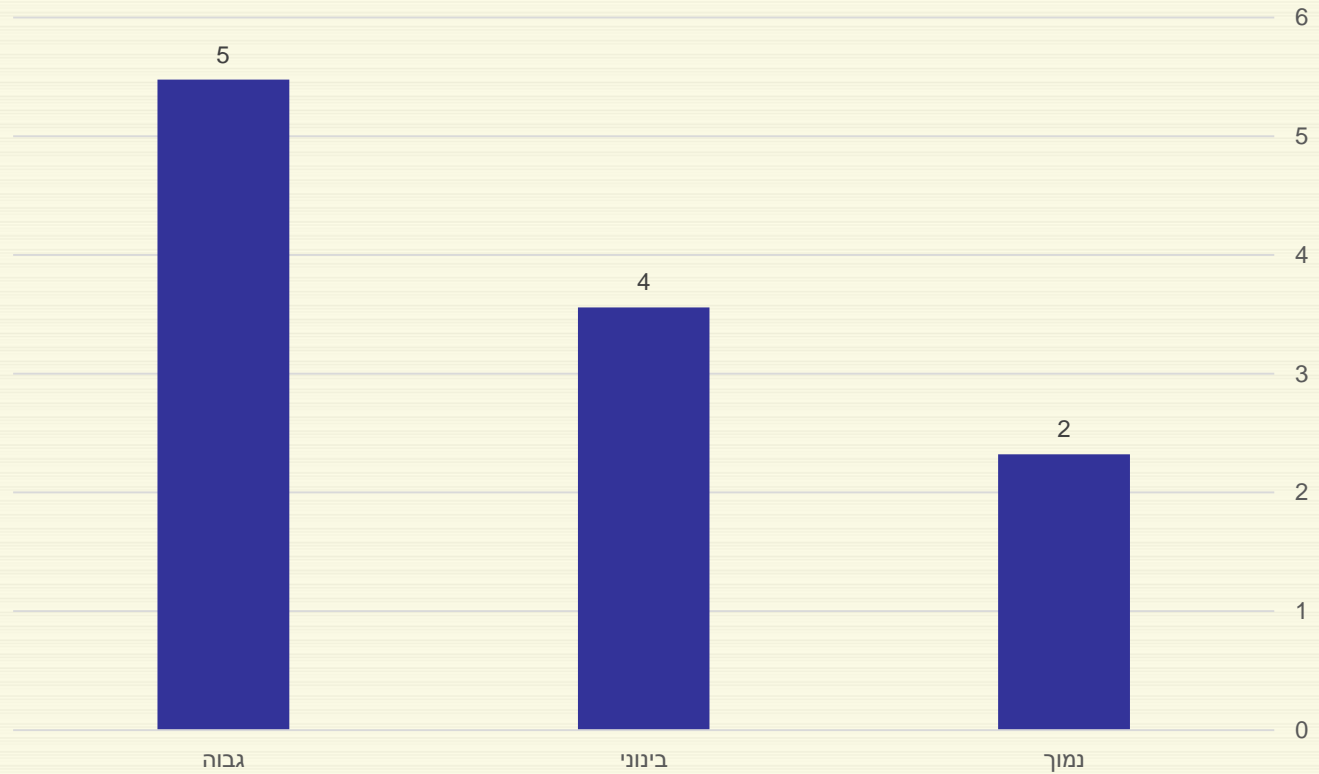

איכות חיים

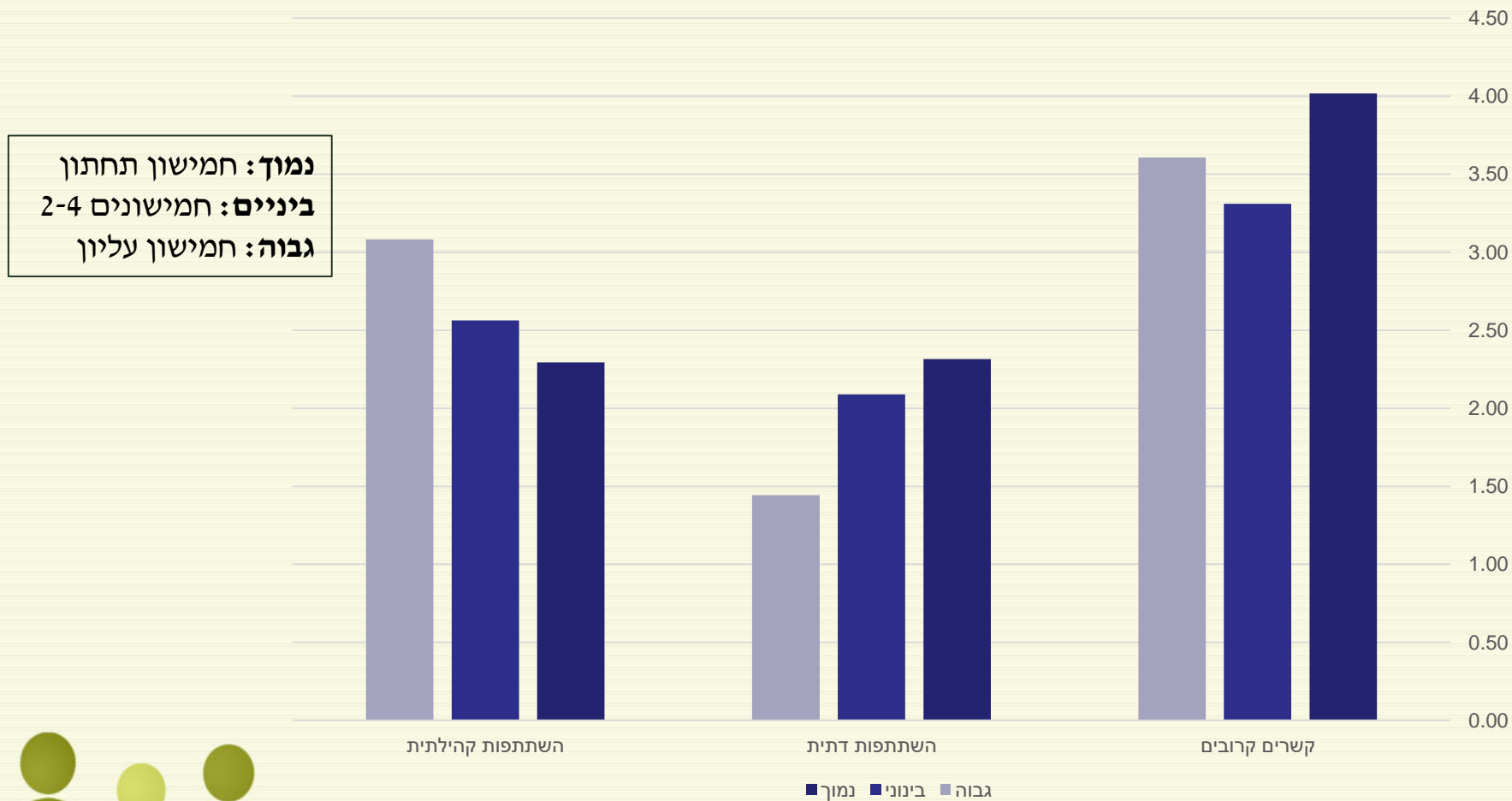

מימוש הטבות לפי מעמד סוציו-אקונומי

נמוך: חמישון תחתון
ביניים: חמישונים 2-4
גבוה: חמישון עליון

השתתפות חברתית לפי מעמד סוציו-אקונומי

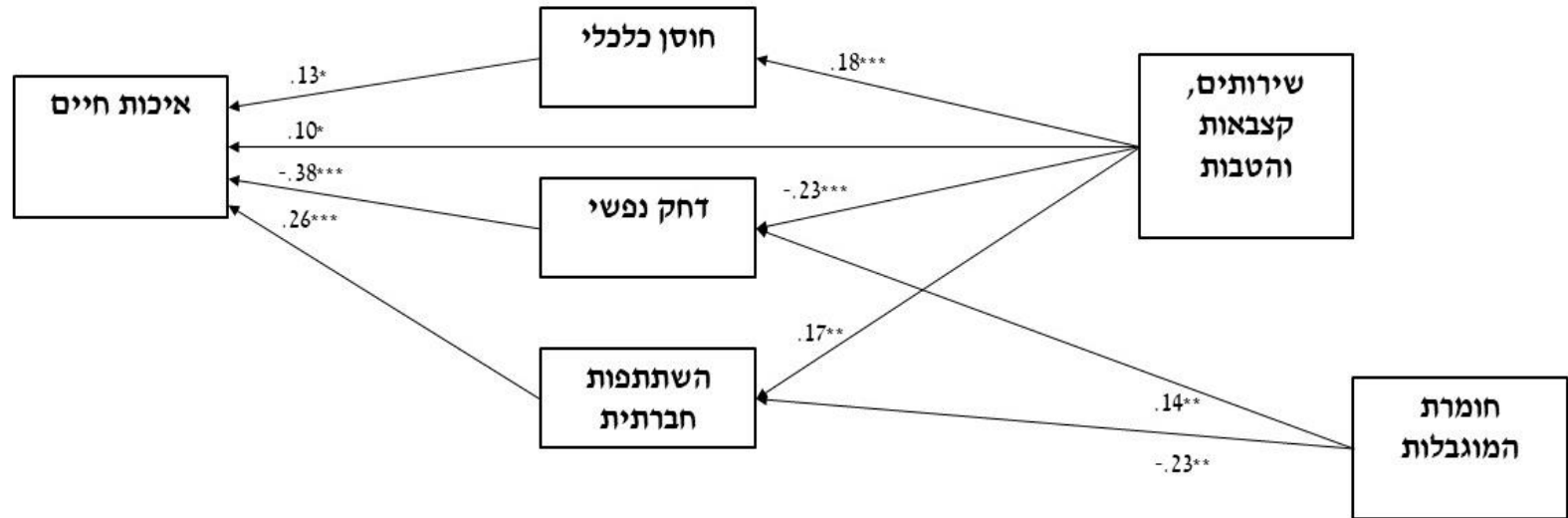

פערים בין המגזר היהודי לערבי

- פערים ברמת ההשכלה, סטאטוס תעסוקה ומצב בריאותי לטובת המגזר היהודי
- ממוצע ההכנסות (נטו) במגזר היהודי כפול (15,038.80 ₪) מזה במגזר הערבי (7,338.11 ₪)
- פערים בנכסים ובחובות
- פערים בחסכון והתמודדות עם הוצאה בלתי צפויה
- פערים בשימוש ובשביעות הרצון משירותים
- דחק גבוה יותר במגזר הערבי
- הבדלים בדפוסי ההשתתפות החברתית
- איכות חיים נמוכה יותר במגזר הערבי, מלבד בתחום החברתי

ניבוי איכות החיים של המטפל

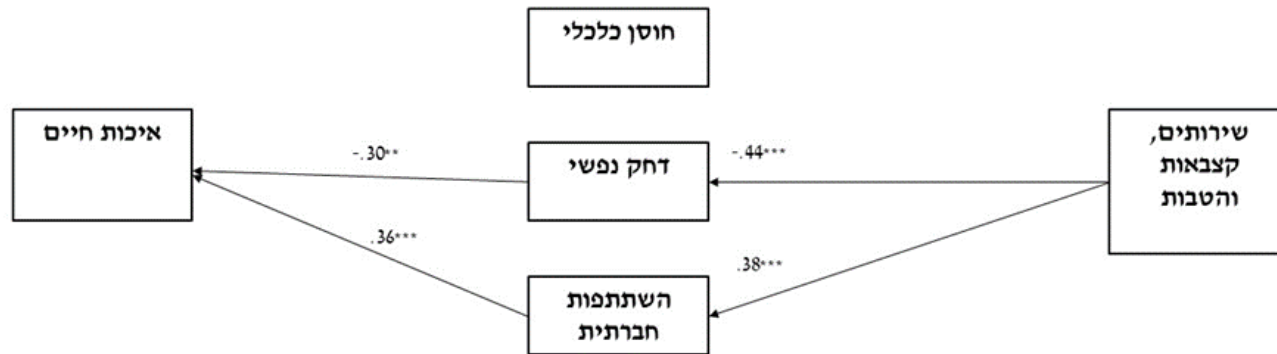

$\chi^2_{(df=3)} = 4.40, p = .221, NFI = 0.984, IFI = 0.995, CFI = 0.994, RMSEA = .040$

ניתוח נתיבים לפי מעמד סוציו-אקונומי

מעמד סוציו-אקונומי נמוך

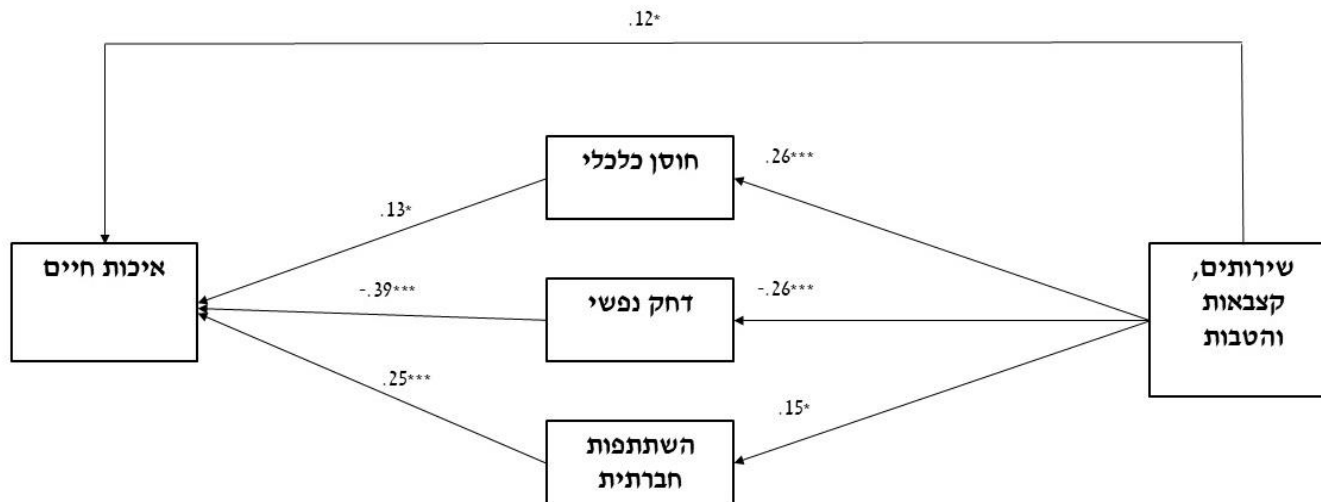

$\chi^2_{(df=13)} = 13.21, p = .431, IFI = 0.999, TLI = 0.924, CFI = 0.999, RMSEA = .007$

ניתוח נתיבים לפי מעמד סוציו-אקונומי

מעמד הביניים

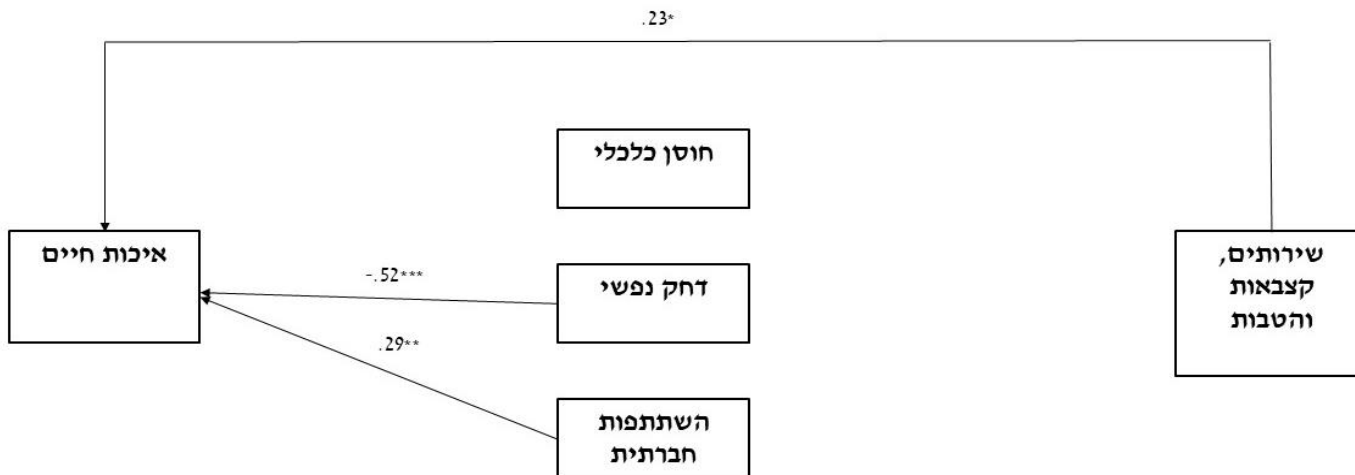

$\chi^2_{(df=13)} = 13.21, p = .431, IFI = 0.999, TLI = 0.924, CFI = 0.999, RMSEA = .007$

ניתוח נתיבים לפי מעמד סוציו-אקונומי

מעמד סוציו-אקונומי גבוה

$\chi^2_{(df=13)} = 13.21, p = .431, IFI = 0.999, TLI = 0.924, CFI = 0.999, RMSEA = .007$

סיכום ומסקנות

- היקף הקצבאות וההטבות מסייע לבתי אב בהתמודדות הכלכלית ויתכן אף מחלץ את חלקן מגלישה לעוני.
- יתכן והתלות הגבוהה בקצבאות הניתנות לבן המשפחה עם מוגבלות שכלית התפתחותית עומד בסתירה לכוונתה לעודד את יציאתו לדיור עצמאי וחיים עצמאיים.

סיכום ומסקנות

- במיוחד יש לעקוב אחרי בתי אב מהחמישונים התחתונים, שרמת תלותם בקצבאות ושירותים הינה קרדינאלית.
- ראוי לבחון דרכים לצמצום הפערים בין המגזר היהודי לערבי.

סיכום ומסקנות

- רצוי שמנהל המוגבלויות יפתח תכניות לחיזוק התמיכה החברתית והתערות החברתית בקהילה.
- על מנהל המוגבלויות לפתח עם משרד הכלכלה תכניות לעידוד לימודים ועבודה לאימהות.
- המשך ניטור הצרכים הכלכליים והפסיכו-סוציאליים.

תודה על ההקשבה

ayelet.gur@biu.ac.il

